

23.03.2023

Pormestari

---

30 §**Lausunto oikeusministeriölle lautamiesten valintatapaa koskevasta arviomuistiosta**

HEL 2023-003197 T 00 01 06

Päätös

Pormestari antoi oikeusministeriölle seuraavan lausunnon:

Helsingin kaupunki pitää lautamiesten valintatavan tulevaisuuden selvittämistä kannatettavana ja katsoo, että arviomuistiossa on kiinnitetty huomiota oikeisiin seikkoihin. Työtä tulee jatkaa eteenpäin laajemmalla selvityksellä valintatavan vaihtoehtoista tai laajemmalla lautamiesjärjestelmän kokonaisarvioinnilla.

Lautamiesten nykyinen valintatapa kytkee heidät kunnallisten luottamushenkilöiden valintamenettelyyn ja siten sen poliittiseen luonteeseen, vaikka kyseessä on valtion luottamustoimi ja tuomarin tehtävä. Koska tehtävä merkittävästi eroaa kunnallisista luottamustehtävistä, on tärkeää arviomuistiossa aloitetulla tavalla selvittää, olisiko luontevampaa, jos valinta tehtäisiin tuomioistuinlaitoksen sisällä. Tuomioistuimen ja tuomarien riippumattomuuden ideaalin kannalta tämä valintatavan vaihtaminen olisi perusteltua.

Lautamiesten ratkaisutoimintaan osallistumisen keskeisenä perusteena on pidetty sitä, että he edustavat kansan oikeustajua, valvovat oikeudenkäyttöä käräjäoikeuksissa ja varmistavat käsittelyn julkisuuden. Näiden perusteiden toteuttamiseksi ei ole välttämätöntä, että juuri kunnat vastaavat valintamenettelystä. Aiemmin lautamiesjärjestelmän vahvana perusteena on myös ollut, että paikallisten lautamiesten myötä tuomioistuin saa tietoa paikallisista olosuhteista. Yhteiskunnan ja tuomioistuinlaitoksen muutosten myötä tämä peruste ei liene enää relevantti tai perustele sitä, miksi juuri kuntien valtuustojen tulisi tehdä lautamiesvalinnat. Tätä kautta kuitenkin periaate kytkeytymisestä juuri paikallisyhteisöön ja paikalliseen oikeusyhteisöön on vahvin.

Valintatavan vaihtaminen ja erityisesti sen keskittäminen voisi myös kokonaisuudessaan tehostaa valintamenettelyä, joskin olemassa olevien ja vuosien kuluessa toimiviksi tehtyjen nykyisten valintaprosessien muuttaminen varmasti myös veisi alkuvaiheessa resursseja. Käytännössä työ ei vähenisi, jos lautamiesten määrä säilyy nykyistä vastaavana. Valtuustoryhmillä (puolueilla) eri kunnissa on luontevat kanavat lautamiesten rekrytointiin, ja tämän rekrytoinnin siirtäminen tuomioistuinlaitokselle virkatyönä hoidettavaksi ei välttämättä olisi tehokasta tai tarkoituksenmukaista.

23.03.2023

Pormestari

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Antti Peltonen, hallintopäällikkö, puhelin: 310 36018
antti.peltonen(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote
Oikeusministeriö

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Oikeusministeriö on 3.3.2023 saapuneella lausuntopyynnöllä pyytänyt Helsingin kaupungin lausuntoa arviomuistiosta 2023:8, joka koskee lautamiesten valintatavan selvittämistä.

Arviomuistiossa laajan taustoituksen jälkeen käsitellään lautamiesten valintatapaa eli ehdokasasettelua, henkilövalintaa ja nimittämistä. Arviomuistiossa pohditaan, tulisivatko edellä mainitut kolme vaihetta säilyttää kunnallisena toimintana vaiko siirtää tuomioistuineläitökselle. Arviomuistiossa ei tehdä priorisointeja, ehdotuksia tai tarkempaa analyysiä; keskiössä on resurssien tarkastelu ja luontevan valitsijatahon pohdinta perustuslaillisesta, lautamiesten tuomariroolin näkökulmasta.

Nykyisin valtuusto valitsee lautamiehet valtuuston toimikautta vastaavaksi ajaksi. Kunnasta valittavien lautamiesten tulee mahdollisimman tasapuolisesti edustaa kunnan väestön ikä-, elinkeino-, sukupuoli- ja kielijakaumaa. Tällainen valinta tuomarin tehtävään on hyvin erilainen verrattuna kunnallisiin luottamustehtäviin.

Arviomuistiossa esitetään vaihtoehdoksi, että tuomioistuinlaitos vastaisi lautamiesten valinnasta. Tämä voitaisiin tehdä joko tuomioistuimissa, tuomioistuinvirastossa tai perustettavassa uudessa tuomioistuinlaitoksen sisäisessä elimessä.

Arviomuistiossa todetaan, että lautamiesvalinnan vaiheiden lisäksi arvioinnin yhteydessä nousee väistämättä esille muita, lautamiesten taustaan ja heidän toimintaansa tuomioistuimessa liittyviä kysymyksiä.

23.03.2023

Pormestari

Niiden arviointi olisi parhaiten tehtävissä laajemmassa lautamiesjärjestelmän kokonaisarvioinnissa.

Hallintosäännön 9 luvun 1 §:n 1 momentin 7 kohdan mukaan pormestari antaa kaupunginhallitukselta pyydettyjä lausuntoja, jollei asiaa sen periaatteellisen tai taloudellisen merkityksen johdosta ole saatettava kaupunginhallituksen käsiteltäväksi. Lautamiesjärjestelmän muuttaminen on sinänsä periaatteellisesti merkittävä. Kyseessä on kuitenkin vasta lausunto selvittämisen aloittavasta arviomuistiosta, eikä siihen vielä liity hallintosäännössä tarkoitettua periaatteellista merkitystä. Pormestari on näin ollen toimivaltainen antamaan kaupungin lausunnon.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Oheismateriaali

1 Lausuntopyyntö 3.3.2023, liite, arviomuistio

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote
Oikeusministeriö

23.03.2023

Pormestari

MUUTOKSENHAKUOHJEET

1

MUUTOKSENHAKUKIELTO

Pöytäkirjan 30 §.

Tähän päätökseen ei saa hakea muutosta, koska päätös koskee asian valmistelua tai täytäntöönpanoa.

Sovellettava lainkohta: Kuntalaki 136 §

23.03.2023

Pormestari

Juhana Vartiainen
pormestari

Päätös on sähköisesti allekirjoitettu.

Pöytäkirja on pidetty nähtävänä yleisessä tietoverkossa osoitteessa
www.hel.fi 24.03.2023.

Postiosoite

PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566